

УДК 657.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.76-47>

Лемішовська О.С.

кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри обліку та аналізу

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5695-0924>

Дунаєвська А.В.

магістр

Національний університет «Львівська політехніка»

Lemishovska Olesia

Candidate of Economic Sciences, Docent,

Associate Professor at the Department of Accounting and Analysis

Lviv Polytechnic National University

Dunaievskia Anastasiia

Master's Degree Student

Lviv Polytechnic National University

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ DIRECTIONS FOR IMPROVING THE ACCOUNTING OF PAYROLL PAYMENTS UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE

У статті проаналізовано проблеми та визначено основні напрямки вдосконалення ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в умовах воєнного стану в Україні. Досліджено можливості автоматизації проведення розрахунків з оплати праці та складнощі її запровадження у роботі, а також розроблено комплексні практичні рекомендації та обґрунтовано ефективність їх впровадження в професійну діяльність бухгалтерії підприємства. Розглянуто питання інтеграції електронного документообігу та застосування хмарних технологій для забезпечення безпеки даних і спрощення облікових процесів. З метою удосконалення ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці під час війни запропоновано субрахунки аналітичного обліку для виплат персоналу що працює дистанційно, мобілізованим працівникам, особам, що загинули внаслідок обстрілів.

Ключові слова: розрахунки з оплати праці, автоматизація облікових процесів, зміни трудового законодавства, воєнний стан, електронний документообіг.

The article addresses the crucial topic of payroll accounting under martial law in Ukraine, highlighting the pressing need for adapting existing systems to meet the new challenges posed by the current socio-economic situation. The authors focus on the importance of ensuring accurate and timely payroll calculations, which have become increasingly difficult due to disruptions caused by the war, such as loss of documentation, human resources, and overall economic instability. The article outlines the legislative changes introduced during the martial law, which have significantly impacted payroll practices. These changes include alterations in workweek duration, holiday work policies, and considerations for mobilized employees. The article discusses the need for these updates to be swiftly and accurately reflected in payroll accounting to ensure compliance with the new regulations. Furthermore, the article discusses the role of internal audits in maintaining the integrity of payroll accounting during martial law. Regular audits are deemed essential to identify and rectify potential errors and discrepancies in payroll records, which are increasingly common due to the frequent legislative changes and the heightened pressure on accounting departments. The article also advocates for the continuous professional development of accountants, ensuring they are well-equipped to handle the complexities introduced by the new regulations and the evolving work environment. In addition to addressing technical and procedural aspects of payroll accounting, the article considers the psychological and operational impacts of the war on employees. The authors highlight the importance of supporting employees through transparent and fair payroll practices, which contribute to maintaining morale and productivity. In summary, the article provides a comprehensive overview of the current state of payroll accounting under martial law in Ukraine, offering practical recommendations for improving the system to ensure its effectiveness in this challenging environment. The study underscores the critical role of accurate and efficient payroll accounting in supporting the stability and resilience of businesses during times of crisis.

Key words: payroll, automation of accounting processes, changes in labour legislation, martial law, electronic document management.

Постановка проблеми. Розрахунки з оплати праці є одними із найважливіших об'єктів обліку будь-якого підприємства, тому їхнє відображення має бути своєчасним та достовірним. Виникнення під час воєнного стану багатьох непередбачуваних ситуацій, таких як перебої в роботі, втрата документації чи людських ресурсів, нестабільність економічного стану та збільшення обсягу роботи вимагають належного врахування при розрахунках виплат працівникам для забезпечення справедливої компенсації праці, підтримання мотивації та стабільності роботи підприємства.

Разом з тим на період воєнного стану законодавством запроваджено суттєві зміни щодо тривалості робочого тижня, роботи у святкові дні, щодо мобілізованих працівників при відображенні яких важлива коректність та оперативність. Внесення змін до законодавства пов'язаного з виплатами працівникам, дія яких передбачена на період воєнного стану, суттєво впливає на організацію обліку розрахунків з оплати праці та вимагає їх вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оплата праці під час воєнного стану стала чи не найважливішим об'єктом бухгалтерського обліку. Як стверджують Н. Костишин та Т. Яковець у своїй праці яка стосується обліково-податкової системи в умовах воєнного стану «досліджені питання найбільш поширених проблем оплати праці, на сьогодні є ключовими в контексті забезпечення функціонування суб'єктів господарювання» [1, с. 108]. У своєму дослідженні автори виділяють найбільш поширені проблеми оплати праці в умовах воєнного стану, такі як відсутність інформації, необхідної для виплати заробітної плати, надання працівнику статусу біженця, його мобілізацію та наводять рекомендації задля їх вирішення [1, с. 106].

Питання оплати праці у воєнний період також розглянуто Т. О. Гуренко, яка наголошує на тому, що «роботодавцеві необхідно враховувати фізичний стан працівника, стан його здоров'я, можливості виконання інших видів робіт та умови проживання» [2]. У своїй праці авторка дослідила зміни у трудовому законодавстві спричинені військовою агресією, описала їхні наслідки, навела умови припинення трудового договору та запропонувала деталізацію причин відсутності інформації про працівника у таблиці обліку робочого часу [2]. Також цю тематику досліджували І.П. Скларук та М.В. Поліщук, які виявили що «застосування тимчасових норм трудового законодавства спрямоване на забезпечення належного функціонування бізнес-процесів в умовах воєнного стану у вигляді використання спрощеного процесу організації трудових відносин, зняття певних обмежень» [3]. Науковиці описали особливості та умови укладення трудових договорів із новими працівниками, зміни термінів відпусток за різних умов, а також запропонували аналітичні субрахунки для обліку розрахунків з оплати праці, які включають в себе виплати при звільненні чи у зв'язку із простоєм.

Досліджуючи цю тематику О.А. Подоляничук описав можливості дистанційної або віддаленої праці для працівників, які були змушені покинути своє місце роботи, однак перебувають на території України як ВПО та можуть виконувати свою роботу за допомогою укладення трудового договору із ними на умовах гнучкого режиму робочого часу, надомної чи дистанційної роботи. Заразом науковець навів відмінності

між варіантами оплати простою не з вини працівника [4]. В.В. Крохмаль та О.І. Пархоменко-Куцевіл навели основні проблеми та можливі напрями вдосконалення державного управління сфери оплати праці, що безумовно є вкрай необхідними для України в період воєнного стану, адже економічна криза поступово посилюється [5, с. 59].

Аналіз останніх досліджень та публікацій також засвідчує, що в умовах воєнного стану виникає необхідність удосконалення аналітичного обліку на предмет виділення субрахунків для обліку виплат заробітної плати ВПО, загиблим від ракетної атаки, мобілізованим працівникам, тим, що проходять військово-лікарську комісію, виникає необхідність розробки документів, для підтвердження таких розрахунків.

Формулювання завдання дослідження. Метою даного дослідження є розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в умовах воєнного стану в Україні.

Для досягнення вищезазначеної мети поставлені наступні завдання: проаналізувати проблеми та визначити основні напрямки вдосконалення ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в умовах воєнного стану, дослідити можливості автоматизації проведення таких розрахунків та складності її запровадження, розробити практичні рекомендації, рахунки аналітичного обліку для вдосконалення ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці, обґрунтувати ефективність впровадження запропонованих рекомендацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Введення воєнного стану в Україні зумовило необхідність швидкої адаптації трудового законодавства до нових реалій. Ці зміни спрямовані на забезпечення функціонування економіки в умовах війни та захист прав як працівників, так і роботодавців. Актуальність даних змін обумовлена кардинальною трансформацією ринку праці: масовим переміщенням робочої сили, зупинкою діяльності багатьох підприємств, необхідністю швидкої релокації бізнесу та адаптації до нових умов роботи. Розуміння та правильне застосування цих змін є критично важливим для всіх учасників трудових відносин, оскільки вони безпосередньо впливають на організацію роботи підприємств, оплату праці та соціальний захист працівників в умовах воєнного стану. Наведена нижче таблиця 1 узагальнює ключові відмінності між стандартними умовами праці та особливостями, запровадженими на період воєнного стану, які впливають на організацію і методику обліку розрахунків з оплати праці. Вона відображає гнучкість нових норм, які дозволяють роботодавцям оперативно реагувати на виклики воєнного часу, водночас зберігаючи базові трудові гарантії для працівників.

Зміни до законодавства, які внесені в умовах воєнного стану вимагають врахування в методиці обліку заробітної плати таких особливостей як: непередбачуваної смерті працівника внаслідок ракетної атаки, артилерійського обстрілу чи вбивства, відсутності будь-якого зв'язку із працівником, відсутності у працівника технічних можливостей (електроенергії на робочому місці) виконувати свої функціональні обов'язки, фактичне скорочення часу в робочому дні за рахунок повітряних тривог [7].

Ключові відмінності між стандартними умовами праці та особливостями воєнного часу

Аспект трудових відносин	Стандартні умови	Особливості воєнного часу
Тривалість робочого тижня	До 40 годин	Можливе збільшення до 60 годин для критично важливих об'єктів
Понаднормова робота	Обмежена 4 годинами за 2 дні та 120 годинами на рік	Обмеження скасовані
Тривалість робочої зміни в нічний час	Скорочення на 1 годину	Без скорочення
Передсвяткові дні	Скорочення на 1 годину	Без скорочення
Святкові дні	Перенесення вихідних	Без перенесення
Компенсація за роботу у вихідні та свята	Обов'язкова	Може не надаватися
Основна щорічна відпустка	Від 24 до 56 днів залежно від категорії працівника	Можливе обмеження до 24 днів
Відпустка за власний рахунок	До 15 днів	Без обмеження тривалості (окрім винятків)
Зміна умов праці	Попередження за 2 місяці	Попередження до моменту запровадження цих умов
Припинення трудових відносин	За згодою сторін	Спрощена процедура за ініціативою працівника
Колективний договір	Обов'язкове виконання	Можливе призупинення окремих положень з ініціативи роботодавця
Переведення на іншу посаду	Тільки за згодою працівника	Можливе без згоди задля відвернення або ліквідації наслідків бойових дій
Звільнення під час лікарняного або відпустки	Заборонено	Дозволено
Праця жінок на важких роботах, а також у шкідливих та небезпечних умовах праці	Заборонена	Дозволена за згодою (крім вагітних жінок і жінок, які мають дитину віком до одного року)

Джерело: систематизовано за матеріалами [3; 4; 6]

В процесі розгляду законодавчих змін, науковці наводять пропозиції щодо їх доповнень. Так, О. А. Подольчук пропонує внесенням зміни до Закону України № 2136 «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», розмежувати райони «в яких розташовані підприємства, організації, установи по зонах, в яких відбуваються бойові дії або вони відсутні», що в свою чергу надасть роботодавцям «можливість звільняти працівників за відсутність на роботі без поважної причини і невиконання умов трудового договору» [4]. На нашу думку, ця пропозиція може призвести до зловживань з боку роботодавців та порушення прав працівників, особливо в умовах воєнного стану та, окрім цього, вона є складною для реалізації через динамічну зміну ситуації на фронті.

В умовах воєнного стану, під впливом законодавчих змін в трудовому законодавстві можна виділити основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку розрахунків із оплати праці (рис. 1).

Зазвичай на підприємствах кадровий облік ведеться за кожним працівником і немає окремого загального сховища особистих та трудових відомостей про них. Створення єдиної бази даних про працівників, надасть можливість оперативно переглядати усю необхідну інформацію, наприклад стаж роботи, кількість відпрацьованого часу протягом заданого періоду чи дізнатись номери телефонів членів родини для того, щоб вчасно з'ясувати причину відсутності працівника на робочому місці. Таку базу можна створити на основі заповнення працівниками анкет та групування отриманих даних у застосунку Microsoft Excel. Сформований файл може

бути розміщений у хмарному сховищі, доступ до якого мали б усі працівники бухгалтерії та вищої ланки керівництва компанії.

В умовах воєнного конфлікту ключовим є запровадження автоматизації облікових процесів пов'язаних з оплатою праці. Автоматизація першочергово мала би бути пов'язана з використанням відповідного програмного забезпечення, яке задовільнить потребу підприємства у спрощенні обліку розрахунків із оплати праці (наприклад, автоматично розрахує середньоденний заробіток працівника, що проходить військово-лікарську комісію та сформує необхідний наказ, розрахунок виплати та бухгалтерські проведення). Гаркуша С.А. у своїй праці підтверджує, що «завдяки автоматизації не тільки підвищується ефективність управління, а й зростає якість ведення бухгалтерського обліку» [8].

В умовах воєнного стану виникає потреба ведення табелів обліку робочого часу за допомогою спеціальних застосунків (наприклад, Yaware.TimeTracker – це легкодоступна та недорога автоматична система обліку робочого часу, яка вигідна для компаній, більшість працівників якої працюють дистанційно за комп'ютером) [9]. Також є важливим використання хмарних сервісів для зберігання даних бухгалтерського обліку заробітної плати у загальному доступі, як для бухгалтерів, так і для керівників. Адже такий підхід дозволяє правильно і без проблем організувати на підприємстві якісний облік, без залучення фахівців високого рівня зі сторони [10]. Крім того, в умовах воєнного стану важливим є застосування електронного документообігу

Рис. 1. Основні напрями вдосконалення ведення бухгалтерського обліку розрахунків із оплати праці

Джерело: сформовано авторами

який дозволив би отримання дистанційно заяв на відпустку чи звільнення.

В умовах воєнного стану мають місце стрес та тривога працівників, фізичне виснаження чи моральне пригнічення із різних причин. Такі події дуже часто негативно впливають на ефективність праці і знижують рівень їхньої уваги. Використання різноманітних видів штучного інтелекту, наприклад, ChatGPT4, Claude, Microsoft Copilot, дозволить проаналізувати тенденцію основних показників, що стосуються заробітної плати за лічені хвилини. Зокрема штучний інтелект «дозволяє підприємствам автоматизувати різні бухгалтерські операції, включаючи введення даних, створення фінансових звітів, виставлення рахунків та квитанцій, усунення втрат часу та скорочення витрат» [11, с. 222]. Доступ до таких ресурсів є платним, але за необхідності бухгалтери можуть використовувати їх для більш ефективної роботи і такі витрати будуть цілком виправданими.

Забезпечення безпеки даних та спрощення процедур обліку заробітної плати є важливим на кожному підприємстві в умовах війни. Зокрема щоденне резервне копіювання даних у хмарному сховищі допоможе швидко відновити усі необхідні документи у випадку ракетного влучання в офіс, а відмова від ведення непотрібних облікових реєстрів у паперовому вигляді зекономить час бухгалтерів задля більш термінової роботи.

Оскільки заробітна плата та податки, пов'язані із нею займають значну частку витрат будь-якого суб'єкта господарювання, необхідним є ведення управлінського обліку цього об'єкта. Цей вид обліку вимагає нетипового погляду на інформацію з метою передбачення різних варіантів подальшого розвитку підприємства та формування гіпотез щодо наслідків впливу кризових явищ на стан господарської діяльності [12]. Зокрема вищій ланці керівництва необхідно аналізувати тенденції у розмірі заробітної плати, а також в ефективності використання робочого часу та виявляти таким чином основні причини змін. Окрім цього, якщо результати внутрішніх звітів показують ефективну роботу персоналу, директор може застосовувати бонуси, премії та інші стимули, щоб зацікавити працівників у досягненні високих результатів.

Під час воєнного стану відбуваються постійні законодавчі зміни, які перманентно потрібно відслідковувати. Саме тому важливо приділяти увагу підвищенню кваліфікації працівників бухгалтерії, зокрема забезпе-

чувати їм доступ до платних електронних видань, журналів чи семінарів, за допомогою яких вони зможуть якісно оптимізувати облік розрахунків з оплати праці та уникнути штрафних санкцій за недотримання актуальних норм та правил відображення цих господарських операцій в обліку.

Проведення внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці є важливим напрямом вдосконалення бухгалтерського обліку, особливо в умовах воєнного стану. Регулярний аудит дозволяє виявити потенційні помилки, неточності та невідповідності в обліку заробітної плати, що є надзвичайно важливим при частих змінах законодавства. Внутрішній аудит допоможе запобігти фінансовим втратам через штрафи та пені, підвищить довіру працівників до системи оплати праці та забезпечить прозорість фінансової звітності підприємства.

Вдосконалення облікової політики підприємства є ключовим аспектом оптимізації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці. В умовах воєнного стану, коли законодавство часто змінюється, важливо регулярно переглядати та оновлювати облікову політику для забезпечення її відповідності актуальним вимогам. Це може включати уточнення методів обліку різних видів виплат, порядку формування резервів на оплату відпусток та інших забезпечень, визначення підходів до обліку оплати праці мобілізованих працівників та тих, хто працює дистанційно.

Практичні рекомендації для працівників бухгалтерії, спрямовані на оптимізацію обліку розрахунків з оплати праці та обґрунтування ефективності їх запровадження в діяльності компанії під час війни в Україні, наведені в таблиці 2.

В умовах воєнного стану облік заробітної плати набуває нових особливостей та вимагає більш детального підходу. Виникає нагальна потреба у виокремленні та чіткому розмежуванні обліку заробітної плати для різних категорій працівників: тих, хто продовжує працювати на робочому місці; тих, хто перейшов на дистанційний режим роботи; і тих, хто був мобілізований до лав збройних сил.

У праці Склярук І.П. та Поліщук М.В. запропоновано додаткові субрахунки до рахунку 66 «Розрахунки за заробітною платою», які на їхню думку дозволяють «провести більш точний та ефективний облік заробітної плати при великій чисельності працівників, що зміцнить інформаційну безпеку та забезпечить стабільність роботи підприємства» [3]. Система, запропоно-

Практичні рекомендації, спрямовані на оптимізацію обліку розрахунків з оплати праці

Напрямок удосконалення	Практичні рекомендації	Переваги від запровадження
Створення єдиної бази даних про працівників компанії	Розробка та впровадження системи електронних особових карток працівників з можливістю їх самостійного оновлення	Дозволить оперативно оновлювати інформацію про працівників, зменшити паперовий документообіг та спростить процес обліку кадрів
	Система комунікації з працівниками з питань оплати праці, змін в законодавстві та інших важливих аспектів	Знизить ризик непорозумінь та конфліктів між працівниками та роботодавцем з питань оплати праці
Забезпечення безпеки даних бухгалтерського обліку	Зберігання кадрових та бухгалтерських даних в хмарних сервісах, яке забезпечує доступ до них з будь-якого місця та в будь-який час	Гарантія безпечного зберігання даних, гнучкість та доступність обліку розрахунків з оплати праці
Запровадження автоматизації облікових процесів	Використання ПЗ для автоматизації розрахунку та нарахування заробітної плати, ведення кадрового обліку, подання звітності	Економія часу та мінімізація ризику помилок
	Застосування програмних продуктів з штучним інтелектом для автоматизації рутинних завдань	
Підвищення кваліфікації бухгалтерів	Забезпечення доступу до платних консультаційних сервісів	Такий підхід допоможе бухгалтерам правильно застосовувати законодавство, а також уникати помилок і штрафних санкцій.
	Звернення до консультантів з питань обліку та оподаткування заробітної плати для отримання допомоги та підтримки	
Ведення управлінського обліку розрахунків із оплати праці	Розробка та впровадження системи ключових показників ефективності (KPI) для оцінки продуктивності праці та її оплати	Дозволить об'єктивно оцінювати внесок кожного працівника, мотивувати персонал до підвищення продуктивності та ефективно розподіляти фонд оплати праці
	Впровадження системи бюджетування фонду оплати праці з регулярним аналізом відхилень	Дозволить контролювати витрати на оплату праці, прогнозувати майбутні виплати та вчасно виявляти відхилення
	Створення системи управлінської звітності з питань оплати праці, яка включатиме аналіз структури заробітної плати та динаміку змін	Забезпечить керівництво актуальною та релевантною інформацією для прийняття стратегічних рішень щодо політики оплати праці
Внутрішній аудит розрахунків з оплати праці	Регулярне проведення внутрішнього аудиту обліку розрахунків із заробітної плати для виявлення та виправлення помилок	Дозволить завчасно виявляти та виправляти помилки, що зменшить ризик штрафних санкцій з боку держави
Вдосконалення облікової політики підприємства	Розробка та впровадження Наказу про облікову політику (у випадку його відсутності)	Встановлення чітких правил та процедур для обліку розрахунків із заробітної плати, мінімізація ризику помилок та забезпечення прозорості обліку
	Формування резервного фонду для виплати заробітної плати у випадку виникнення форс-мажорних обставин	Забезпечить безперебійну виплату заробітної плати працівникам у складних ситуаціях

Джерело: сформовано авторами

вана науковицями, виглядає дещо архаїчною порівняно з сучасними реаліями. Перш за все вона не враховує можливості обліку розрахунків з працівниками, які загинули, що, на жаль, є актуальним в умовах воєнного часу. Окрім цього, вона не враховує нових форм зайнятості, як-от дистанційна робота, а також не передбачає можливості швидкої адаптації до змін у законодавстві чи нових форм виплат. Наприклад, вона не враховує особливості розрахунків з мобілізованими працівниками, що є критично важливим в сучасних умовах.

Задля забезпечення прозорості, точності та ефективності обліку в цих складних умовах ми в свою чергу пропонуємо впровадження деталізованої системи субрахунків, яка наведена на рисунку 2. Ця сис-

тема передбачає окремий облік не лише базової заробітної плати, але й премій, бонусів, розрахунків за відпустками, оплати лікарняних та надання матеріальної допомоги для кожної з вищезазначених категорій працівників.

Така структурована деталізація рахунків дозволяє: більш точно відображати особливості оплати праці в різних умовах роботи; забезпечити кращий контроль за витратами на оплату праці у складний воєнний період; спростити процес аналізу та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації цих витрат; а також полегшити процес формування звітності та надання інформації різним зацікавленим сторонам, включаючи державні органи.

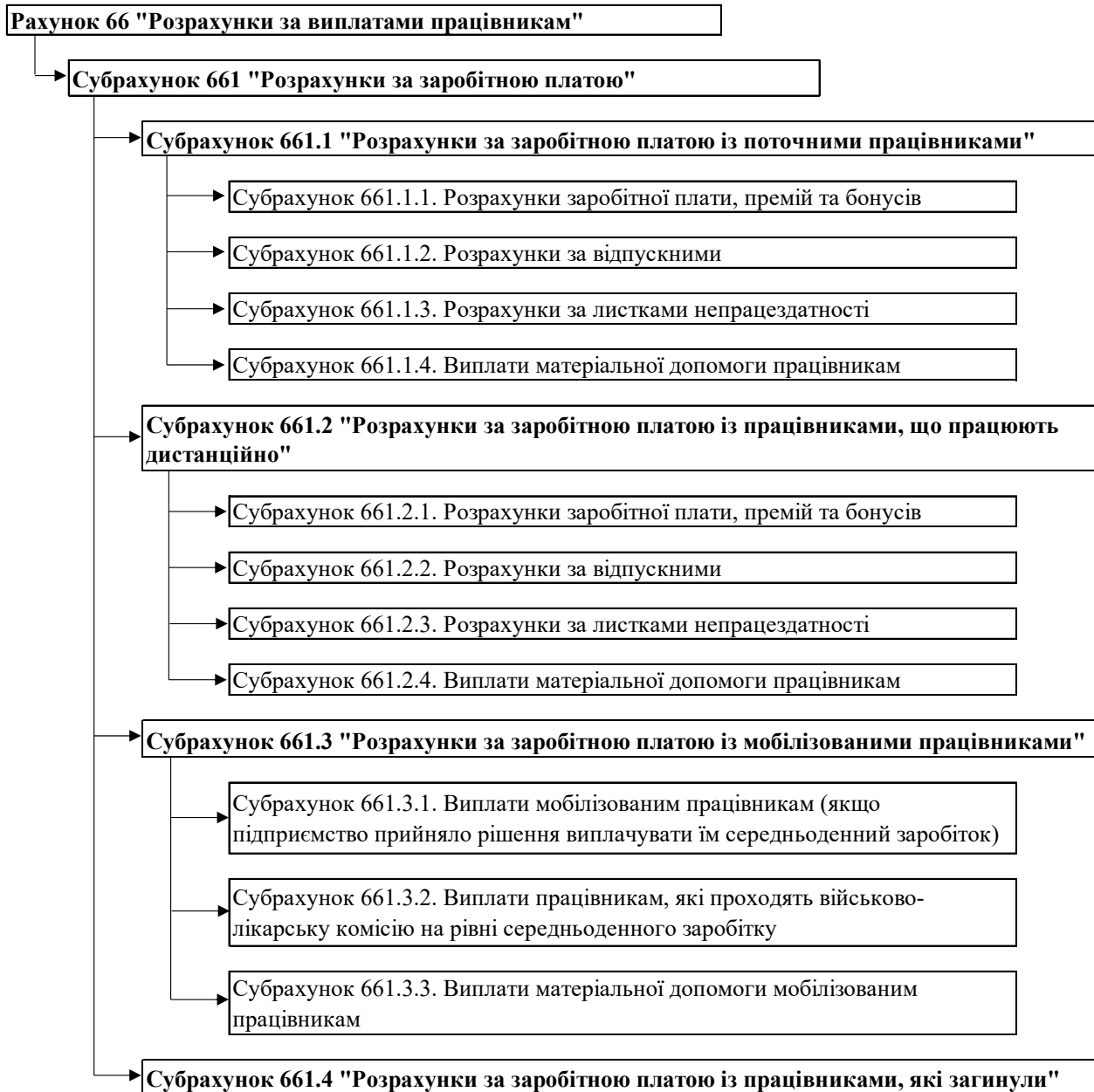

Рис. 2. Групування та деталізація рахунків аналітичного обліку розрахунків з оплати праці в умовах воєнного стану

Джерело: сформовано авторами

Висновки. У ході дослідження було визначено ключові напрями вдосконалення ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в умовах воєнного стану в Україні. До основних напрямів належать створення єдиної бази даних про працівників компанії, що дозволить оперативно оновлювати та отримувати доступ до необхідної інформації, запровадження автоматизації облікових процесів та використання спеціалізованого програмного забезпечення, що значно зменшить ризик помилок та оптимізує робочий час бухгалтерів. Крім того, важливим є ведення управлінського обліку розрахунків з оплати праці, що забезпечить керівництво актуальною інформацією для прийняття стратегічних рішень, а також

проведення регулярного внутрішнього аудиту розрахунків для своєчасного виявлення та виправлення помилок.

Слід також звернути увагу на підвищення кваліфікації бухгалтерів шляхом забезпечення доступу до актуальної інформації та навчальних ресурсів і забезпечення безпеки даних бухгалтерського обліку через використання хмарних сервісів та резервного копіювання. Зокрема важливо вдосконалити облікову політику підприємства в частині оплати праці з урахуванням специфіки воєнного стану. Для оптимізації обліку розрахунків з оплати праці запропоновано впровадження деталізованої системи, яка передбачає окремий облік для різних категорій працівників: тих що

працюють в офісі, дистанційно, мобілізованих, а також тих, хто загинув. Така структура дозволяє більш точно відображати особливості оплати праці в різних умовах роботи, забезпечує кращий контроль за витратами на оплату праці та спрощує процес формування звітності.

У подальших дослідженнях необхідно зосередитися на розробці більш деталізованих і адаптивних систем бухгалтерського обліку, які б змогли відповідати специфічним вимогам у воєнний час, враховуючи зміни в законодавстві та умовах праці.

Список використаних джерел:

1. Костишин Н., Яковець Т. Обліково-податкова система в умовах воєнного стану: як діяти та, які наслідки. *Вісник економіки*. 2022. № 2. С. 99–110.
2. Гуренко Т.О. Облік оплати праці та трудові відносини у воєнний період. *Економіка та суспільство*. 2022. № 36. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1153/1111>
3. Склярчук І.П., Поліщук М.В. Особливості організації обліку розрахунків з оплати праці в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2130/2059>
4. Подоляничук О.А. Оплата праці та розрахунки з працівниками в умовах воєнного стану: трудові відносини та обліковий аспект. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2022. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/83.pdf
5. Крохмаль В.В., Пархоменко-Куцевіл О.І. Державне управління сферою оплати праці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 7-8. С. 57–63.
6. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України № 2136-IX від 15.03.2022.
7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII.
8. Гаркуша С.А. Автоматизація обліку: форма чи система? *Інфраструктура ринку*. 2017. № 5. С. 197–199.
9. Yaware – ефективне програмне забезпечення для моніторингу співробітників. URL: <https://yaware.com/>
10. Михайловичина С.О., Матрос О.М., Поліщук О.М. «Хмарні» технології як важливий аспект розвитку системи бухгалтерського обліку і оподаткування. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/88.pdf
11. Яковенко А.О., Гнатєва Т.М., Мельничук В.М. Світові тенденції інтеграції штучного інтелекту в бухгалтерському обліку. *Аграрні інновації*. 2024. № 23. С. 221–227.
12. Скрипник С.В., Костенко Ю.О., Курей О.А. Управлінський облік на підприємствах України в умовах кризових явищ. *Економіка та суспільство*. № 2023. № 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2317/2238>

References:

1. Kostyshyn N., Yakovets T. (2022) Oblikovo-podatкова systema v umovakh voiennoho stanu: yak diiaty ta, yakі naslidky [Accounting and tax system under martial law: how to act and what are the consequences]. *Visnyk ekonomiky*, vol. 2, pp. 99–110. (in Ukrainian)
2. Hurenko T. O. (2022) Oblik oplaty pratsi ta trudovi vidnosyny u voiennyi period [Payroll accounting and labor relations in wartime]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol 36. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1153/1111> (in Ukrainian)
3. Skliaruk I. P., Polishchuk M. V. (2023) Osoblyvosti orhanizatsii obliku rozrakhunkiv z oplaty pratsi v suchasnykh umovakh [Peculiarities of organizing payroll accounting in modern conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo*. vol 47. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2130/2059>. (in Ukrainian)
4. Podolianchuk O. A. (2022) Oplata pratsi ta rozrakhunky z pratsivnykamy v umovakh voiennoho stanu: trudovi vidnosyny ta oblikovyi aspekt [Remuneration of labor and settlements with employees under martial law: labor relations and accounting aspects]. *Elektronne naukove fakhove vydannia «Efektyvna ekonomika»*, vol. 5. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/83.pdf (in Ukrainian)
5. Krokhamal V. V., Parkhomenko-Kutsevil O. I. (2022) Derzhavne upravlinnia sferoiu oplaty pratsi [State management of the labor remuneration sphere]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 7–8, pp. 57–63. (in Ukrainian)
6. Zakon Ukrainy «Pro orhanizatsiiu trudovykh vidnosyn v umovakh voiennoho stanu» No. 2136-IX vid 15.03.2022. (in Ukrainian)
7. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy v potochnii redaktsii vid 10.12.1971. No. 322-VIII. (in Ukrainian)
8. Harkusha S. A. (2017) Avtomatyzatsiia obliku: forma chy systema? [Accounting automation: a form or a system?]. *Infrastruktura rynku*. vol. 5. pp. 197–199 (in Ukrainian)
9. Yaware – efektyvne prohranne zabezpechennia dlia monitorynhu spivrobitnykiv [Yaware is an effective employee monitoring software]. Available at: <https://yaware.com/> (in Ukrainian)
10. Mykhailovyna S. O., Matros O. M., Polishchuk O. M. (2021) «Khmarni» tekhnologii yak vazhlyvyi aspekt rozvytku systemy bukhhalterskoho obliku i opodatkuvannia [«Cloud» technologies as an important aspect of the development of the accounting and taxation system]. *Efektyvna ekonomika*, vol. 8. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/88.pdf (in Ukrainian)
11. Yakovenko A. O., Hnatieva T. M., Melnychuk V. M. (2024) Svitovi tendentsii intehtatsii shtuchnoho intelektu v bukhhalterskomu obliku [Global trends in the integration of artificial intelligence in accounting]. *Ahrarni innovatsii*, vol. 23, pp. 221–227. (in Ukrainian)
12. Skrypnyk S. V., Kostenko Y. O., Kurei O. A. (2023) Upravlinskyi oblik na pidpriemstvakh Ukrainy v umovakh kryzovykh yavyshch [Managerial accounting at Ukrainian enterprises in the context of crisis]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 49. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2317/2238> (in Ukrainian)